

[Afghanistan Digital Library](#)

adl0791

<http://hdl.handle.net/2333.1/k6djhbgg>

This is a PDF version of an item in New York University's Afghanistan Digital Library (<http://afghanistandl.nyu.edu/>). For more information about this item, copy and paste the "handle" URL above into a web browser.

When referring to or citing this item please use the "handle" URL and not this document or the URL from which you downloaded it.

All works presented on New York University's Afghanistan Digital Library website are, unless otherwise indicated, in the public domain. The images available on this website may be freely reproduced, distributed and transmitted by anyone for any purpose, commercial or non-commercial.

NYU Libraries, Digital Library Technical Services, dlts@nyu.edu

هذا من فعل ربي الآية

أحكام الاسلام

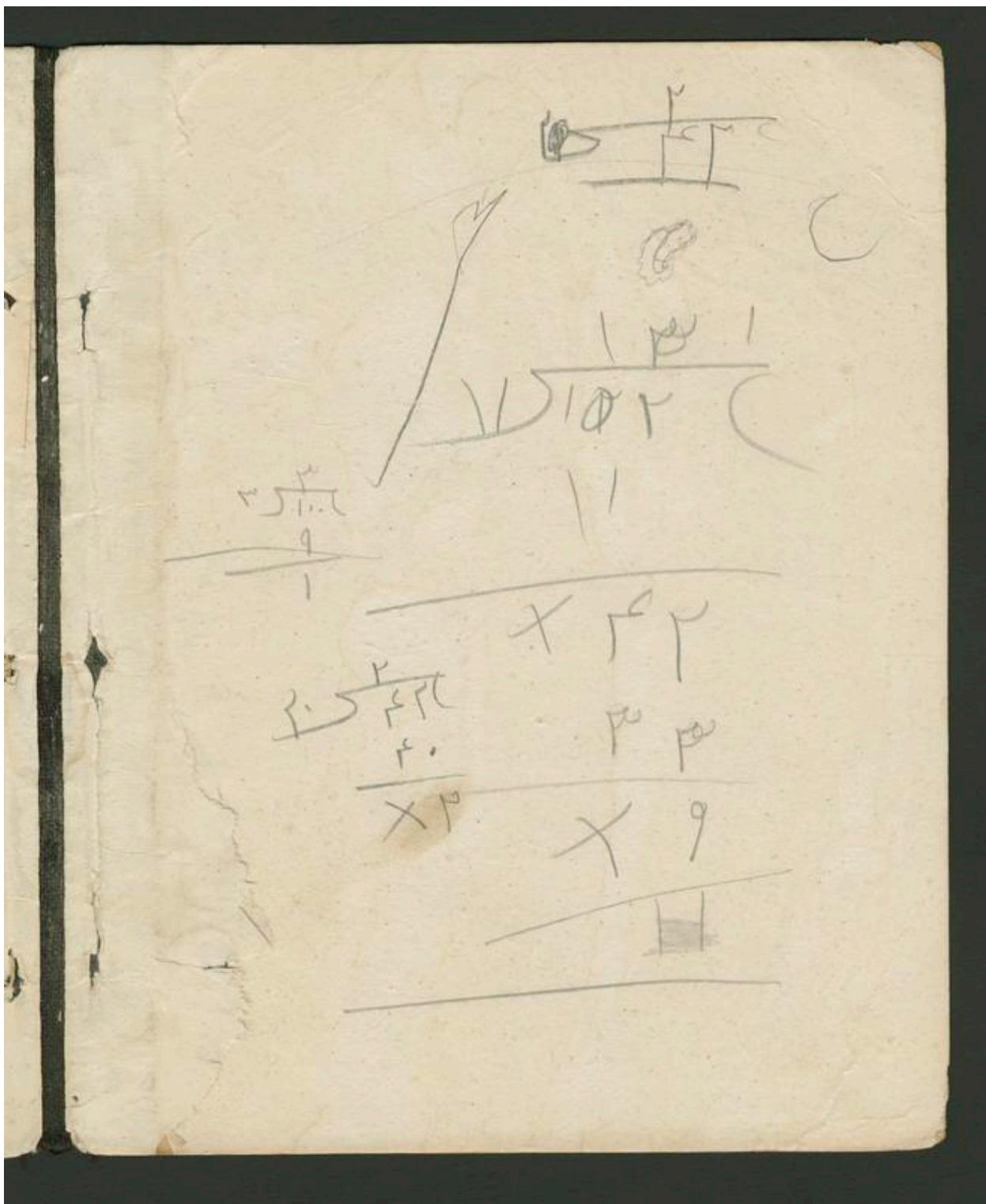
فيما يتعلق بالامير والامام

اذ تأليف اخوه العبد

ابوالفتح فضل رب اليكيلوي مولدا واحنف مذهبا والجشني مهتمما

در سالخ ماہ ربیان المبارک سنه ١٣٩٢ هجری فوری

طبع گردید

فهرست محتوا

- ۱۰۰ مضمون سفر
- (۱) مقدمه: نسب امام ویا میاد شاه و شریعت ۲
 - (۲) در جو布 اطاعت پادشاه ۱۷
 - (۳) بناوت از پادشاه چه حکم دارد و دیگر سلامان عانت نمود که خوب نبند کرد ۲۳
 - (۴) اگر باغیان در چنگ کر شده شادوار غسل و جانه است صیان ۲۷
 - (۵) خانمه قیام و اتفاق و پادشاهیت ۴۲
 - (۶) هر پادشاه که خود را طبع کرده مثل مردنش هست ۲۳
 - (۷) خرق در میان سرگان باعیان و مردگان ایل عدل ۴۶
 - (۸) امصار علماء سرحدات آزاد بسیجت سائل این فتوی ۴۷

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تَحْمِلًا وَنَصْلًا عَلَى سَوْلَةِ الْكَرِيمِ وَعَلَى قَلْبِ صَاحِبِ الْجَمِيعِينَ

مُقَدَّمة

نَصْبُ الْأَمَامِ وَقِيَامُهُ مَذَاهِلًا لِلْعَرَبِ

نَصْبُ الْأَمَامِ وَاجِبٌ عَلَيْنَا سَمْعًا وَقَالَتِ الْمُعْتَزَلَةُ عَقْلًا
قَالَ الْجَاحِظُ وَالْكَعْبُي وَابْوَالْحَسْنِ الْمُعْتَزَلَةُ بِلِعَقْلٍ وَسَمْعٍ
مَعًا لِلْخَ (شِجْ مُوَاقِفْ جَلْدُ ثَانِي)

يُعْنِي بِادْسَاهِ قَائِمٍ كُولَّ وَاجِبٍ دَى پِمُورِهِ بَانِد - پِه
حَكْمُ دِشْعُ سَهْ مُعْتَزَلَه وَائِي چَهْ وَاجِبٍ دَى قِيَامٍ دِپِادْسَاه
دَاعْتَبَارِ دِعْقَنِي هَهْ جَاحِظُ وَالْكَعْبُي وَابْوَالْحَسْنِ مُعْتَزَلَه وَائِي چَهْپَه
اعْتَبَارِ دِعْقَلُ اوْشِعْ دَوارِه وَاجِبٍ دَى .

یعنی استاده کردن پادشاه و حب ابت بر ما از روی شرعی و گفته
معتریان اجتب ابت با عقباً عقل و گفته جانش و کعبی و ابو الحسن از مقرر لذکر حب
ا بت عقل و سمعاً یعنی با عقباً عقل و شهیعت هر دو.

اتفاق الائمه علی از آلا مامه فرض فی انہ لا بد للمسلمین من امام
یقیم شعائر الدین و ینصف المظلومین من الظالمین الخ میران امام شعر
ده یه لو اماما نو اتفاق دی په دباندچه او در ول دپاد شاه
فرض دی او ضرور دی لپاره د مسلمانان تو پادشاه چه قائم کری
شعائر او علامی دین - او انصاف و کری د مظلوم ل ظالمه، امام شعر
لغظاً د فرض ویل دی لا کن په اصطلاح د علم کلام کیس فرض او
واحجب په یو معنی دی.

اتفاق کرده اند بهه امامان برینکه قیام پادشاه فرض است، پس
ضرور است بر مسلمانان پادشاه که قائم کند شعائر دین و انصاف کند مظلومان را
از ظالمان الخ امام شعرانی کلطف فرض گفته با اصطلاح فقهی است، چراکه میران
کتاب فقه است، اما در موقف و شرح آن لطف و حب استعمال شده چون
مفهوم کتاب علم کلام است در اصطلاح مکلین فرض و حب بیک

٤

معني اندیس خلاف افظعی است نمغنوی .

اما وجوبه علينا اسماعاً لموجهاً لا ول انه قوا تراجماً
 المسلمين في صدر الاول بعد وفات النبي صلى الله عليه وآله وسلم
 على امتناع خلو الوقت عن خليفة وامام حتى قال ابو بكر رضي الله عنه فخطبة
 المشهورة حين وفاته صلى الله عليه وسلم الا ان محمدأ قد مات ولا بد لهذا الدين
 مم ينفعون به فبادر الكل الى القبلة وتركوا لهم الاشياء وهودون رسول الله صلى الله
 عليه سلاماً واجروا الناس على ذلك في كل عصر الى ما نعا هذا من ضباب مبيان بذلك .
 ولغير الناس على انصب امام . (شج المواقف)

په موئبد بازد لجانب دشوع قیام د پادشاه واجب دی په دو
 دلیل سره او دلیل دادی چ پس له وفات در رسول الله صلى الله عليه
 واله وسلم د قولو مسلمانا نافون الجماع متواترده - تراوس پورے هیچ وقت
 مسلمانان بیله قیام د پادشاه ندی پا تی شوی حضرت ابو بکر رضی الله
 عنہ پس له وفات در رسول الله صلى الله عليه وسلم خطبۃ ولستله
 او وی فرمایل چ خانم الانبیاء صلى الله عليه وعلیه وسلم
 له د دنیا رحلت وکنه - ضروری دی له پاره ده دین - یو

۵

سمی ہے چد احکام دین پر ہنگمہ پورہ قیام و نسی - پس تولوا صاحب اب
 دا حجہ قبولہ کہہ - اودہ پارع دا ودرہ لود پا دشاد - پیر لوی
 کا راصحا بود رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم ترک کہہ - ہنگہ
 لوی کا رانخنوں دجنائزہ در رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم و
 یعنی چہ خوی خلیفہ قائم نکمہ جنازہ دنبیح صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بنخنکمہ
 پس ہمیشہ بخلاف ترد زمانہ پورہ - قیام دپا دشاد کول دالیل دجوہ
 مطلب اینکہ اما قائم کردن پا دشاد و حب است بر ما از روی شرع بد و وجہ
 اول انکہ بعد وفات سرور دوجہاں اجماع متواترہ مسلمانان ہست برین و یتیح وقت
 مسلمانان آبا این نہ بدون پا دشاد نہ نہ نہ یعنی پا دشاد را استادہ کر دند
 حضرت ابو بکر رضی اللہ عنہ بعد وفات حضرت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم خطبہ خواند و درآن
 کھفت کہ حضرت خاتم الانبیاء صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم ازین دنیا حلقت فرمودند، ضرورت
 برائی این ہن از کیک قیام بگیرد احکام دین با و پس تمام این امر را قبول کر دند، بعدین
 برائی قیام پا دشاد بیت اہم ہشیار اترک کر دند کہ آن دفع حضرت رسول اللہ
 صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم بڑا پس ہمیشہ بوندرہ مردمان قایمین قلت زمانہ رقایم پا دشاد در
 زمانہ و این امر بیان ہست برائی و حب مثدن قیام پا دشاد بیت .

٦

از نسب امام دفع ذلك الضرر إنما نعلم على يقارب
 الضرر وإن مقصود الشاعر فيما شرع من المعاملات والنكحات
 والنجاد والحدود والمقصات والظهار بسائر الشرع في الأعياد
 والجمعات إنما هو مصالح عائلة إلى المخلق معاشاً وذلك المقصود
 لا يتم إلا بامام يكون من قبل الشاعر الخ

حاصل دکلام داد ے چہ په او در لو دپا دشاہ کن دفع
 دضر ده - او دفع کول دضر واجب ہی پہ اجاع سرو امونب
 پہ یقین سره علم لرو - چہ مقصود شاعر له فی خیره چہ مشروع کھری
 دے - لکھ چہ معاملات و نکاحونہ او غزاً و حدود او
 قصاصونہ واللھا دشوار دشوع پہ اخترونوا پہ جمعو کشنہ
 حاصل کیگئی دال قول کارونہ - بیله پا دشاہ .

خلاص طلب اینکه در قائم کردان پا دشاہ دفع ضرر است دفع ضرر جست
 اجماعاً بر بندگان نماید اینیم بعلیکه نزدیک ضروری و علم بدیهی است که مقصود
 شاعر از اینکه مشروع کردان ایندہ از معاملات و نکاحها و نجاد و حدود
 و قصاص و ظاهراً هر کردان علامات شرع در عینها و جموعه اجزائی نیست که آن مصالح

٧

عائدند بعیدشت خلق عامه و این مقاصد حاصل نمیشود بدون وجود پادشاه .
 نقول نصب آلامام من اتم مصالح المسلمين و اعظم مقاصد
 الدين فحكم لا يحاب السمعى (شرح المواقف)
 او درول دپادشاه له لویو غوره او نسہ کارنھو - او
 دلویو مقصود و نود مسلمانانو دی - پس او درول دپادشاه
 شرع واجب کمی دست .

میکیم که قیام پادشاه از کامل ترین مصالح مسلمانان و بزرگترین مقاصد
 دین است و حکم فیماش و جوب است از جایب شرع شریف
 قال صاحب شرح المقاصد لذالله الوجوب وجوه الاول وهو
 العلة اجماع الصحابة حتى جعلوا ذلك اهم الواجبات و استغلو
 بعن دفن رسول الله صلی الله علیه واله وسلم وكذا عقیب موت
 کل امام روی ان لما توفی النبي صلی الله علیه واله وسلم خطب ابو بکر
 رضی الله عنہ فقال ايها الناس من كان يعبد محمدًا صلی الله علیه وسلم قد مات
 ومن كان يعبد رب محمد صلی الله علیه واله وسلم فانه يحي
 لا يموت ذبح لهذا الامر من يقوم به فانظر وها هاتوا الرأىكم حکم

^

الله فتبادر وامن جانب وقالوا صدقتك ولكن ننظر في هذا الأمر
ولم يقل أحدنا لا حاجة إلى الإمام .

دپاره زموئن په وجوب باند دیربند د لیلودی اول دلیل
اجاع د اصحاب بود رسول الله صلی الله علیہ واله وسالم ده . و قیام د
امام (پادشاه) اصحاب بود رسول الله صلی الله علیہ واله وسالم له
اهم دو اجاتو کنرل وو - ترد پورے چه په قیام د امام او خلیفه
مشغول شو پخوا الدفن کول در رسول الله صلی الله علیہ واله وسالم
او دا زنگ ک پس له مرگ ده راما او خلیفه روایت دی هر کله
چه وفات شه رسول الله صلی الله علیہ واله وسالم حضرت ابو بکر
رضی الله تعالیٰ عنہ - پختبه کبن وویل خوک چه عبادت در رسول الله
کوئی هغه وفات شه او خوک چه عبارت د پرورد کاره محمد صلی الله
علیہ واله وسالم کوئی پس الله تعالیٰ حی (ژوندی) دی او هغرنہ مری
پس خبر ددی له پاره دادے امر لہ یوسفے نه چه قائم شی د هغه
پورا مرد دین پس قول اصحاب په اتفاق سره وو ویل چه رشتیاد
وو دے لائکن مونبند په د کبن مشوره کوو او هیچحاله اصحاب

کرام رضی الله تعالیٰ عنہم وہ نوئے چہ پاد شاہ و ته حاجت نشته
 مطلب ایسکے عدہ دلائل و جوب بر قیام بادشاہ اجماع صحابہ کرام
 است تا اینکہ گردنید نصب بادشاہ را از اہم و اجابت و مشغول شد
 بر قیاس پیش از دفن رسول اللہ صلی اللہ علیہ و آله و سلم و قائم کردن بادشاہ
 از ابتداء اسلام تا این زمان ہمین طور سال آمدہ مردیست و قتنیکہ
 و حلقت فرمودند رسول اللہ صلی اللہ علیہ و آله و سلم حضرت ابو بکر رضی اللہ عنہ خطبہ
 خواند لصحابہ رضی اللہ تعالیٰ عنہم گفت کسیکہ عبادت میکرد محمد صلی اللہ علیہ و آله
 و سلم را پرستیکہ محمد صلی اللہ علیہ و آله و سلم رحلت فرمودند و کسیکہ
 عبادت پر ورگار محمد صلی اللہ علیہ و آله و سلم میکرد پس اللہ تعالیٰ نزدہ است
 بر وی موت طاری نیشود ضروری است برای این امر از کسیکہ قیام
 بکرید با و گلو نید رای ہائی خود را رحمت کند خدا بر شما - پس بالاتفاق بصورت
 فوری گفتند که راست گفتی ولاکن مشورہ میکنم درینکار وہ سیچ کس از صحابہ کرام
 رضی اللہ تعالیٰ عنہم گفت که حاجت بہ بادشاہ نیست
 ان فی نصب الامام اس بخلاف منافع لاتحتصی واستدفان
 مضار لا یخفی وكل ما هو كذلك فهو واجب اما الکبری فبالاجماع

١٠

واما الصفرے فيكاد يلحق بالضروريات بل المشاهدات ويعين
 العيارات التي لا يحتاج إلى البيان ويلتئم بالساز لا ينظام
 بالبرهان وذلك لأن الاجتماع المؤدى إلى صلاح المعاش والمعاد
 لا يتم بدون سلطان قاهر يدرك المفاسد ويحفظ الصالح فعن
 ما يتسع إليه الطبع ويتناسب عليه الاطماع وكفال شاهداً
 ما يشاهد من استيلاء الفتن والأبتلاء بالحنجرة هلاك من
 يقوم بمحاباة الجورة ورعاية البصمة وأن لم يكن على ما ينبع من
 الصلاح والسلام ولم يخل عن شائبة شر وفساد وهذه لا ينظام
 أمراء المجتمع كفقير الطريق بدون رئيس يصدرون عن رأيه

ومقتضى أمره شرح مقاصد

حاصل دکلام دادی چه پراود رو و پا دشاہ کین ج شماره
 فائدے دے ودفع کول د پیر و ضر و نودے او د اخباره ظاهره
 ده - او هر هفت امرچه دار گک وی هنر واجب دی - کبری
 د دلیل ثابت دی پراجاع د تولوف قو د اسلام ا و صغری
 د دلیل قریب د چه ملحوق شی پر عمل بدیکھی پورے بلکہ په

۱۱

مشاهدات سره او شمارشی له امر عیان چه قابل نوی د بیان او بیوغا
کیانی شی پر زبر او لسان - چه انتظامی کول نشی دیل او برهان -
او دا خبره ثابت ده چه هر ه اجتماع چه مفهومی کیکی اصلاح دمغا
دنیاوی او ثواب دا خروی و تر - پر اتمام نرسی بئه له با دشاه
زوره ورہ - چه دفع کوی فسادونه - او حفاظت کوی د مصلح
او فوائد لره - او منع کوی پا دشاه هغه فسادونه - چه حرص کری
پرهنچه باند حارصان - او جکره کری پر قوشیان - کاف ده
شاهد تالره - حال دغلبه د فتنه چه لیدلی بردوی او بلاء
د سختیو په وقت د مرگ د هنچه سری چه انتظام به کاوه د مجا
د اسلام په اعتبار د عمل کوچه خالی نوی وجود د هغه له شره
او فساده پنهانی منتظم کیدی یوادنی اجتماع بئه له رئیس چه
اجراء د کار ونی کیکی په فکرا او په مقضاء د حکمو نود هنچه پیشل
د ایندیت د لامر سے وغیره -

مطلوب برستیکه رفاقت کردن با دشاه جلب فاید های بیشمار و بیه
و دفع ضرر های لاتخسی است و این امر بزیک پس پوشیده نیست و هر چیز که

۹۲

بین طور باشد پس آن واجب است که برای دلیل ثابت است با جماعت تمام فرقه‌ای
اسلام و صغری دلیل قریب است که محقق شود بعلم میرهاست بلکه بثبات هاست شمار
بیشود از امر عیان که قابل نسبت به بیان و چیز که اتفاقاً می‌یابد برای بان منتظم نیشود
بدلیل و برای این تحقیق اجمع که قوت میدهد و میرساند بطرف صلاح معاش و نیاده
و ثواب آخر و می باقایم فی رسیده دون سلطان غالیکه و فع میکند مغادر او خاط
میکند صاحب راه منع میکند سلطان آزادکه پیش رفت میکند بطرف او و حریصان فرزاع
میکند برای عسکریان و کافیست راشا هر که دیده باشی غلبه فتنها را و ابتلاء خنیها
بجرود مردن که سیکله انتظام میکند بدفع کردن ظالمان و رعایت میکند جمیعت
اسلامیه را اگرچه نباشد بهترین مردم با عقباً رصلاح و درستی در کردار و راستی
در گفواره خالی نباشد از شتمه شروع فساد پس منتظم نیگرد و ادبی اجتماع رفیقان را و دون
رئیس که اجرامی شود بفکار و تقصی را اهار و نواهی او بمنزل اعزیت راه و غیره

بل رهایی بجزی مثالهذا فیما بین الحیوانات الجحوم كالخل
طا عظیم يقوم مقام الرئیس ینتظم امرهای ما دام فیها و اذ هلك
انتشر که فراد انتشار الجحود و شاع فیما بینهم الملاک والفساد
بلکه قائم کول دیاد شاهیت یوامر فطیعی دی - بدلم انسان

۱۳

برنور حیوانات کس دا سلسله هم جاری ده لکچه مجنی دشاتو
 او کبیغوده پاره ده گویو مشری پادشاه وی اانتظام کوئے
 دکار نوده گو - کچھری پادشاه هلالک شی - یدوئے
 کہن شرا و فساد شروع شی او دوی خواره فاره شی - پس
 خالق د فطرت اطاعت دا ولی الامر په قانون فطرتی باندے
 فرض گرزوی دے -

طلب ایکه قائم کردن پادشاه برای انتظام منحصر انسان نیست
 ملکه با وقت این قانون جاری میباشد در میان حیوانات عجم مثل ملک شهد
 برای آنها کلان شونده میباشد که قائم مقام پادشاه است انتظام
 سیکنڈ کارہے - آنها راتا و قیکد در میان آنها باشد چون میسر دا فراد آنها
 منتشر میشود مثل انتشار ملخ و شایع میشود در میان آنها ہلاک و فساد فقط
 قیمتیک بمثل قوله تعالیٰ اطیعوا الله واطیعوا الرسول
 واولی الامر منکر و بحدیث قوله مزمنات ولی یعرف امام فیاض
 مات میتة جاہلیت، فان وجوب الصاعنة والمعرفة یقضی
 وجوب الحصول -

۹۲

پر د آیت شریف مسہ پر قیام د پادشاہ باندھم است تدل
کوئی شی - اطیعوالله و اطیعو الرسول و اولاء مر منکم - یعنی
اطاعت کوئی دخدا کا اور رسول دخدا کے اور امیر چرنا سی
وے یعنی مسلمان اور پہ دحدیث باندھ چہ خلوک میر شہ اووہ نز پے
چندہ پادشاہ دنرما نے بخپل - پس میر شہ نو دا مرکت مے
دجالیت دے - اطاعت او پیچنڈل پس لہ قیام د پادشاہ
کیدی شی - چہ وجود د پادشاہ توے نو خبر رنک بخ
اطاعت و کپری شی او خلوک بعئے وہ پیجھنی - پس قیام د
پادشاہ ضرورے دی -

بغواے این آیت فیق برصب پادشاہ استدلال کر ده میشود خدا
میغماید کہ اطاعت کنید خدا را و اطاعت کنید رسول را و ماحب امر
یعنی امیر را کہ از شما باشد یعنی مسلمان ہرگاہ اطاعت ش فرض شد ازین
لازم میاید کہ پادشاہ قائم کر دن بے مسلمان ان فرض است و بحدیث
شریف کہ کسی مرد و نشناخت پادشاہ زمانہ خود را پس موئش برگ
جامیلت است معرفت تقاضا میکن و جو سب وجود پادشاہ را پس قائم

١٥

کردن و نصب پادشاه واجب است بشرط ما و جوب از جانب شاعر
است -

اعلماته محبان یکون ف جماعة المسلمين خليفة المصلح
لاتنم لا بوجوده وهي كثيرة جداً يجمعها .
صفوان احد هما يرجع الى سياسة المدينة من ذهب الجنود
التي تعزوهن وتغهرهن وكف الظالم عن المظلوم وفصل القضايا
وقد شرحنا هذه الحاجات من قبل وثانيها ما يرجع للملة
وذلك ان تنوير دين الاسلام على سائر الاديان لا يتضمن الا بيان
یکوز في المسلمين خليفة الحج (محترم الله البالغة)

الحاصل

پ تحقیق سره واجب دی په جاعت اوه گروه ی مسلمانانو
کین پادشاه له پاره د مصالح او اصلاح د کارنزو ی مسلمانانو - او دانه
پوره کیکی به له وجوده ی پادشاه نه - او دا اصلاح ی مسلمانانو -
دیر نریانه دسته هجوع ی تولو مصالح دوه امر و ترده
اول مدارفه کول ی لنگر و د شمنانزو د اسلام ده پر وقت چنگ

۱۶

کن و منع کول دظالم دی لر مظلومه او فیصلی کول ددعادی
 دی اوتفصیل ده دی حاجتو نو مو نو بیان کری دی تهمای او منج
 د امر دریم ملت اسلامیه دی نر که چه غلبه او شوکت د دین
 د اسلام نه رازی پر نور وادیانو باشد - مکر به لردینه چه
 پر مسلمانان نو کنند پادشاه دی .

الحاصل

دیان - که واجب است در مسلمانان بودن پادشاه برای مصالح
 کارهای مسلمانان و این مصالح بتایم نمیرساند بدوں وجود پادشاه و این بجز
 اندکه جمع می میکنند زدن را و صفتی کش رجوع میکند بطرف سیاست مینه
 برع کردن عساکر و شمن - که جگ میکنند مسلمانان و مقیمین میکنند او شان را -
 و منع کردن ظالم است از مظلوم و فیصله کردن و عادی است و تشریح کردم
 این حاجات را پیشرازین (در ویکی اپا ب حجۃ السعد البالغة) رجوع صفت
 دوم - بطرف ملت اسلامیه است چرا که غلبه و شوکت زین اسلام تضمیخت
 برگزیدیان بودن ایکه در مسلمانان - پادشاه مسلمان باشد -
 (مسلمان اتفاقاً پادشاهیت در خاتمه است) .

منقول (۲)

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

استفتاء

چه مضر را بید علی، گرام دین بسیار فشرع متین، در اینکه بعد از قائم پادشاه
اسلامی با صول شریعه، اطاعت پادشاه موصوف بر سلطانان لازم است
یا نه؛ و اگر کسی دیگر آمده بپادشاه نزاع کند یا کرو یعنی دخواهی استحقاق پادشاه
بکند، و خروج بر پادشاه اسلام کرد، پس حکم شان چیست، و بر مرد شان
جازه خوانده شود یا نه (بیدنوا رفوجروا).

اجواب

اطاعت امیر سلطانان فرض واجب بہت در حرف

دویچ، مشیکه خدای تعالیٰ بر سلامان امر نماز و زکوٰۃ و روزه فرموده بچنین طاعت
پادشاه فرض است . پیر معرفت از مساجیح نبی

لکه خدا ای چه حکم دموخ اوروزی کری دی دارنگ حکم داطا

د پادشاه فرض او واجب دی ، (خدای تعالیٰ فرمائی)

يَأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطْبِعُوا اللَّهَ وَأَطْبِعُوا الرَّسُولَ وَأُولَئِكُمْ أَفْرَطُ
عِنْهُمْ فَإِنْ تَنَاهُ عَنِ الْأَطْبَاعِ فَقُرْدُوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِذَا كُنْتُمْ
لَوْمُونُّوكُمْ بِإِلَهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ جَهَنَّمُ وَأَحَسْنُ ثَمَّةِ وِيلَاتٍ

(یعنی) ای مؤمنانو اطاعت کوئی (یعنی حکم منی) دخداست

او رسول او دامیر چه لتا سی وی مسلمان ، پس پھری جگہ و کہی
پڑیو شی کبیں ، پس و گزه وی (فیصله ده) هفه لوه ، په طرف دخداست
او رسول پھرے تاسی ایمان راویدی وی ، په دخداست او په ورزخه ده آخر
باندست ، داغوره دی ، او دیرنبه دی په اعتبار دعا بت سره .

کسانیکه ایمان آورده اید اطاعت خدا و رسول و صاحب امر (میسر)
که از شما باشد کنید ، اگر منازعه کردید په چېزے پس گردانید فیصله او را بطر

خدا و رسول .

(حدیث نبوی :-) عَزَّ ابْنُ هَرِيرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ - قَالَ قَالَ
 رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ . مَنْ أَطَاعَنِي فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ
 وَمَنْ عَصَانِي فَقَدْ عَصَى اللَّهَ وَمَنْ يُطِيعَ الْأَمِيرَ فَقَدْ أَطَاعَنِي
 وَمَنْ يَعْصِ الْأَمِيرَ فَقَدْ عَصَانِي وَإِنَّ الْأَمَادُ جُنَاحٌ أَنْ يُقَاتَلُ
 مِنْ قَرَائِبِهِ وَيُتَقْبَلُ . (صحیح بخاری و مسلم)

- یعنی احضرت ابو هریرہ رضی الله عنہ روایت دی، چه حضرت رسول الله صلی الله علیہ واله وسلم فرمائی دی چاچہ خما اطاعت وکرو هند دخدا ہے اطاعت وکرو، او چاچہ نما نافرمانی وکرو هند دخدا ہے نافرمانی وکرو، او خلوک چہ اطاعت دامیر سکوی ھمعہ خما اطاعت وکرو، او هند شوک چہ نافرمانی ده امیر کوی پ تحقیق سولہ ما نافرمانی وکرو، پادشاہ یودا سے دال دئی چہ دده ترشاجنگ کیبری - یعنی مقاتله او مغلوبی ده دشمنا فواو حفظ او نگھیا نی دعا یا و دوارہ منحصر پ وجود د پادشاہ پورے۔ از حضرت ابو ہریرہ رضی الله عنہ روایت است که جناب حضرت سرور کائنات مفسح موجودات رسول اللہ صلی الله علیہ واله وسلم فرموده :-

۲۳

کسیک اطاعت من کرد، بدستیک نهاد است. نهاد کرد، و کنفرانس من کرد
بدستیک نافرمانی خدا کرد، و کسیک اطاعت امیر کرد.
اطاعت من کرد، و کسیک نافرمانی امیر بمحض کرد بدستیک نافرمانی من کرد
و جز این فیت که پادشاه پسر انت، پس از امر او جانش کرد و میشود و حفاظت و
نگاهبانی جانها و مالها بوجود پادشاه کرد و میشود، پس در امور سرو قد و برآمد
اطاعت اولازم و واجب است.

عَزَّ أَيْمَنَةَ رَحْمَنَ اللَّهِ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ سَمِعْتَ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ مِنْ حَجَّ مِنَ الطَّاعَةِ وَفَارِقَ الْجَمَاعَةِ فَمَا تَ
مِيَّذَةٌ جَاهِلِيَّةٌ وَمَنْ قَاتَلَتْهُ سَرَيْةٌ عَيْشَةَ وَيَعْصِبُ لِعَصِيَّةِ
أَوْ يَدْعُو لِعَصِيَّةِ أَوْ يَنْصُرُ عَصِيَّةَ فَقُتِّلَ فَقُتِّلَ جَاهِلِيَّةٌ وَمَنْ
شَرَحَ عَلَى أَمْمَيْ رَسَيْقَرَ يَغْرِبُ بِرِهَنَا وَفَارِقَهَا وَلَا يَخَافُ مِنْ
مُؤْمِنَهَا وَلَا يَغْنِي لِذِي تَهْدِي عَمَّا دَأَيْسَ مَيْنَ وَلَسْتُ مِنْهُمْ.

(صحیح مسلم)

یعنی حضرت ابی هريرة رضی الله تعالیٰ عنہ فرمایلی دی چوله حضرت
صلی الله علیہ وسلم یعنی اور ہدی یسیدی چہ فرمائی ؎ خوش چوله اطلاع

۷۱

د پادشاه اسلام ندووت او پهنه حالت کیس مه سو مرگی جا هلیت
 دی او خوک چه تربا معلوم بیرق لاندے، یعنی هیله بیرق چه
 حقیقت ئی ندوی معلوم مقاتله او جنک کوی او د قومی تعصیت
 د پاره پد شخصب شویوی او قتل شی ده همه قتل هم پد قسم
 د جا هلیت دی او خوک چه شاپه امت تو ره و کاشی شه او بدئی
 یورنک و هی او خاله مومن امتحان کناره ند کری او له خاوند د عهد
 سر و فا په تسلیم و نکی نودا سه کان نه له مافه دی او نه ذه له
 دوییم .

از حضرت ابو ہریرہ رضی اور تعالیٰ عنہ روایت است، گفت
 شنیدم از رسول اللہ صلی اللہ علیہ و آله و سلم که فرمودند کسیکه بیرون شد
 از اطاعت پادشاه اسلام، پس مرد این مردش مردن جا هلیت است
 و کسیکه جنک زیر لوایی نایینا میکند و شخصب مشود برای کندی یاری پس
 کشته شد، پس مردن او بمرکث جا هلیت است، و کسیکه برادر برادر امت کن
 در حالیکه په شمشیر میرند نیکند و بد او را و کناره و پروا میکند از مومنت
 و فانیکند بر صاحب عدیه د او را پس میستند آن مردم از من و

٤٢

نمن ازا و نه ستم
 عن عبد الله بن عمر رضي الله تعالى عنه قال سمعت
 رسول الله صلى الله عليه وسلم يقول من خلع يدًا من
 طاعة لقى الله يوم القيمة ولا حجّة له ومن مكانت وليس
 في عنقه بيعة مات ميّتة جاهيلية .

(صحیح مسلم)

يعنى عبدالله زوى دامير المؤمنين حضرت عمر بن الخطاب
 رضي الله عنهما فرمایلی دی چه لحضرت عليه الصلاوة والسلام
 می او هرید لی دی چه فرمایل بی هر چاچرا س له اطاعت اوله
 فرمان برد اری دپاد شاه اسلام و کبین دی قامت په ورز به
 لخدای تعالی سر ملا قی شی او هیچ جحت او عندر دنخان
 بهند لری او خوک چه مرشی او په غاره کبسئی بیعت ندوی
 دامرگئی د جاهلیت دی .

حضرت عبد الله بن حضرت عمر رضي الله تعالى عنهما فرموده که از حضرت
 رسول صلی الله علیه وآلہ وسلم شفیعه ام که می فرمودند کسیکه دست خود را

۲۳

بیرون کشید از اطاعت پادشاه اسلام، پس ملاقی خواهد شد بخدا
 بروز قیامت و سیچ هندر و جلت برای بخشش نخواهد بود و کسیکه مرد
 در حالیکه نباشد درگردان او بیعت پس مردنش مردن جا بهیت است.
 عَزَّ عَجَّلَ اللَّهُ مِنْ غَمَرَ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا فَأَلْقَاهُ
 رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ بَايَعَ إِمَامًا فَاعْطَاهُ
 صَفَقَةَ يَدِهِ وَثَمَرَةَ فُؤَادِهِ فَلَيْطَعْهُ إِنْ أُسْتَطَعَ فَإِنْ حَاجَهُ
 أَخْرُونَا زَعْدٌ فَاضْرِبُوا عَنْقَ الْأَخْرَ.

(صحیح مسلم)

یعنی حضرت عبدالله بن حضرت عمر رضی الله تعالی عنہما کا
 روایت کریمی چہ حضرت علیہ الصلوٰۃ والسلام فرمایلی دی
 چاچہ لدیو پادشاه داسلام سره بیعت و کی او دلاس لوز او میو
 دزپه ئی دند و رکری نولا زنه دی چرخوئی قدرت او استطاعت
 وی ده ده په اطاعت کښ بدقصویز کوئی - او که بل خوک راشی له
 دغه موجوده پادشاه سره منازعه او جنگ و کمی ده هفه
 و رهیگی و وہ هی .

از حضرت عبدالله بن حضرت عمر رضی اسد تعالیٰ عنہا روایت است
که گفت، فرموده است حضرت رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
هر کس کی بیعت با پادشاه اسلام کر دادا اور اربع دست و میوه دل
خود را پس اطاعت پادشاه بخند ہر قدر کہ میتواند، اگر دیگرے آمد و
نزاع و منازعه سیکرہ با پادشاه موصوف پس بزینید گردن شخص دیگر را.
وَعَنْ أَبْنَاءِ أَعْبَادِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُمَا قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ
عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَنْ لَمْ يَرِدْ مِنْ أَمِيرِ شَيَّاطِئِيْكُرَهَ فَلِيَصِيرْ فَرَائِيْدَهَ
لَيْسَ أَحَدًا إِلَّا فَارِقُ الْجَمَاعَةِ شَيْرُ أَمِيمَوْتُ الْأَمَاتَ مِيَتَهَ
جَاهِيلَيَهَ مُتَقْبَلٌ عَلَيْهِ .

له حضرت ابن عباس رضی اللہ تعالیٰ عنہما نہ روایت دی
چه فرمایی دی حضرت رسول اللہ صلی اللہ علیہ و سلم هر خونک
چہ وہ وینی لہ خپل امیر یوشی - چہ دی ہیغے شی لو بنسه و نہ
گنڈی پس دے صبر و کپری - ولے زکر چہ نہ دے ہیغے
خونک چہ جلاشی له تول گی پہ مقدار ده یوسٹے لیشت پس
مکید لدہ ده - مکرمہ لدہ جاھلیت دی .

از ابن عباس رضی الله تعالیٰ عنہما روایت است، گفت که
فرموده است رسول الله صلی الله علیہ وسلم، کسیکد دید از امیر خود
چیزرا که پسند نیکند او را پس باید که صبر کنند پس بدست یکی نیست یه چکس
که جدا شد از جمیعت مسلمانان بسته، پس می میرد مرگش و به مردن
جا بهیت است.

عَنْ الْخَارِبِ الْأَشْعَرِيِّ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ
وَسَلَّمَ أَمْرَكُمْ بِخَمْسٍ يَا مَجَاهِدَةَ وَالسَّمْعِ وَالطَّاعَةِ وَالْهِجْرَةِ
وَالْجَمَادِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَإِنَّهُ مَنْ خَرَجَ مِنَ الْجَمَاهِيرَةِ قَيْدَ شَبَابٍ
فَقَدْ خَلَعَ بِرِيقَةَ الْإِسْلَامِ مِنْ عُنْقِهِ إِلَّا أَنْ يُرَاجِعَ وَمَنْ
دَعَاهُ دُعَوْيَ الْجَاهِلِيَّةِ فَهُوَ مِنْ جَهْنَمَ وَإِنْ صَامَ وَحَلَّ
وَزَعَمَ أَنَّهُ مُسْلِمٌ - رَوَاهُ أَحْمَدُ وَالْتِرْمِذِيُّ .

روایت دی لیحارت اشعری رضی الله تعالیٰ عنہم وائی
چه فرمائی دی رسول الله صلی الله علیہ وسلم زه امر کو مرناسوته
پیشه خیزه سره په جماعت - او غوک نیوں حکم د پادشاه اسلام
وته - و اطاعت د هغه او بھرت - او غزا په لارے د خدای کښ

کول او په تحقیق سره هفته کن چه بیرون شی لس جا عنده مسلمانانو
نہ په مقدار دیو. لیشت پس وہ ویسته هفته رسی او پری
ده اسلام لخپلی غایبی مگر هپه و گزی له هفته. و چاچے
بلنه و کره په بلنه ده جاهلیت سره - پس هفته خس ددو نخ دی
اگرچه روزه نسی او مو نخ کمی - اودا کمان کوی چرزو مسلمانین.
از حضرت حارث رضی اللہ عنہ روایت است که گفتہ است
که فرموده است رسول اللہ صلی اللہ علیہ والہ وسلم که من امریکنم شما را
بنچ چیزے با جماع و شنیدن حکم پادشاه اسلام و اطاعت او و هجرت
و بھاد و در راه خدا و کسیکه خارج شدہ از جماعت به مقدار بیست پیشک
انداخت از گردان خود رسن اسلام را کم که بگرد و ازو و کسیکه طلب کرد
و دعوت داد مردم را بدعوت جاہلیت، پس او از خاشاک جهنم است،
اگرچه روزه میگیر و نماز نیخواهد و کمان میکند خود را که اسلام است .

عَنْ عِبَادَةِ الصَّابِيتِ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ بَايَعَنَا رَسُولُ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ عَلَى السَّمْعِ وَالطَّاعَةِ فِي الْعُسْرِ وَالْيُسْرِ وَ
الْمُنْشَطِ وَالْمَكْرِ وَعَلَى أَثْرِهِ عَلَيْنَا وَعَلَى أَنْ تَقُولَ بِالْحَقِّ أَيْنَا

۲۷

كُنَّا لِنَخَافُ فِي اللَّهِ لَوْمَةً لَا يُمْرِنُ وَعَلَى أَن لَا نُنَازِعَ لَا كُفَّارَ لَهُمْ
إِلَّا أَن تَرَوُنَا كُفَّارًا بَوَّأْجًا عِنْدَ كُمَّةِ مِنَ اللَّهِ فِيهِ بُرْهَانٌ .

(صَحِيفَةِ بَجَارِيِّ وَمُسْلِمٍ)

يعني حضرت عباده بن صالح صَحَّاتُ صَحَّابِي رضي الله تعالى عنه
فرمایی دی چه مونزا اصحابوله رسول الله مبارک صلی الله علیه
وسلم سرو بیعت وکه پرقبول ده امر و اطاعت په وقت کبر ده
سختی او ده آسانی او په حالت کبس ده خوشحالی او ده نشا
خوشحالی - او په اختیار کول په مونزا باز دے او رشتیا ویل
هر خای کبس چه یه - او په اطاعت کبس ده خدای تعالی
له ملامتی ده هیچ ملامت کونکی ویره په تکوو - نزاع په تکوو کو
په امارت کبس لما هسل سرو ده شفه - مگر هغه وقت یعنی چه
وویتنی له هغه ظاهر کفراو په نزد ستاسی - له خدای تعالی
دلیل او بحث په دے کهنه شی

از حضرت عباد بن صالح صَحَّاتُ صَحَّابِي رضي الله تعالى عنه روایت است که گفته
«صحابه رضي الله عنهم بیعت کردیم با رسول الله صلی الله علیه وسلم پیشیدن حکم و فرمان

۲۸

برداری در حالت تنگی و فراخی و نخشی و ناخشی و ختیا کردن او
که را بر ما که بگوییم حق را هرجا که باشیم و نه ترسیم در امور احکام
خداآوند تعالی از هیچ طامت کننده وزراع نه کنیم در امارت باسیک
اہل او باشد مگر قتیک به عیندی از دکفر ظاهرو به نزد شما از خدا تعالی
دلیل و حجت دران باشد .

عَنْ عَرْجِيْةِ رَضِيَ اللَّهُ تَعَالَى عَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ
صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ إِنَّهُ سَتَكُونُ نَهَارَتْ وَهَنَاءَتْ
فَهُنَّ أَدَادَانْ يُغَرِّقَ أَصْرَهُنِّهَا لِأَمْمَةَ وَهُنَّ جَمِيعٌ فَاصْرِبُوهُ
بِالسَّيْفِ كَمَا ثَنَاهُنْ كَانُوا .

(صحیح مسلم)

یعنی حضرت عرجه رضی الله عنہ چه صحابی دی داسی فرمایی
چه رسول الله صلی الله علیہ وسلم نمی اورید لی دی چه فرمایل
بے زردی چه دیر فاد و نه او شور او شرونہ بر پیش شی نو هدر
هفه خوک چه اراده دل تفیریق او جدای ده اصره امت و کی په
داسی حال کنس چه امت جمع وی یعنی په پادشاه باندے پس

په توره ئى وە وەنە تىقىق او جدا كونكى لەرە ھەرچوڭچەرى .
 از حضرت عربچە رضى الله عنە روایت اىت كە گەتكە شىنىم از حضرت
 رسول الله صىلى الله علیيه وآلله سلم كە بىضىمۇ بىدىتىكە غىرېب فادا ئە
 و شەنە خواهىند بود، پىكىكە اىرادە كە جەتا و تىقىق كەنە كارامت را
 و حال ئانگە جمع شە باشند بىرپادشاھ اسلام پىزىنىد او را بىشىر
 ھەركە باش .

وَعَنْهُ قَالَ سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
 يَقُولُ مَنْ أَنْكَرَ وَأَمْكَرَ جَمِيعَ عَلَى رَجُلٍ وَاحِدٍ يُرِيدُ
 أَنْ يَشْقَ عَصَاكُرًا وَيُفَرِّقَ جَمَاعَتَكُرًا فَاقْتُلُوهُ .

حاصل دىترجمە دىحدىث شىرىيەت دادىے :-

يەعنى دىغە زىنگە حضرت عربچە رضى الله تعالى عنە فرمائىلى دىي،
 چە لە حضرت رسول مقبول عليه الصلوة والسلام نەمى
 او سىرىدىلى دىي چە فرمائىل بى ھەر كەلەچە راغى تاسىم تەريودا سىمىچى

٣٠

ستاسی امارت په یوسري قلرینوی وي اوستاسی اجتماع پرے
 حاصل شوئے وي، هر خوک چه ستاسی په اتفاق کبن اراده ده
 خلل اندازی وه کي ياستاسی جماعت ته تفریق او جدا ئي وړکوي
 هغه سهري صمکي -

چاصلان ځمکه حديث شريف اين لسته:

روایت است از حضرت عرب مج رضی اللہ تعالیٰ عنہ کہ شنید
 رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم را کہ یمن فرمود کیا کہ آمد شما و حال آنکہ امر امارت شما
 جمع و تسرار یافته بود بر یک شخص پرسی شکا فند عصمان از این شما
 و یا جدا و تفریق یکنند جماعت شما را پس آن شخص را فلک نہیں.

دَمْ كُنْتَ مِشْكُونَ بِالْفَقَاءِ مَاهِيَّةً حَدَّدْنَا فِي دُورَسَةٍ

فلت فضل بعد ذلك الخير من شرِّ قال لغنم دعاء على
 ابواب جسم من اجابهم اليها قذفوه فيها قلت يا رسول الله
 صفهم لنا قال لهم من جلدتنا ويتكلمون بالسنتنا

قدت فهاتاً مرحباً ان ادرکنی ذلک قال تلزم جماعة المسلمين و
اما ملهم قلت فان لم يكن لهم جماعة ولا امام قال فاعزل
ذلك الفرق كلها ولو ان بعض باصل شجرة حتى يدركك
الموت وانت على ذلك متفق عليه .

له حضرت حزینه رضوی الله تعالى عنه نہ روایت دی
چہ پہ حضور پر رسول اکرم صلی الله علیہ وسلم کبھی عرض کئے
چہ پس له دی خیرہ بہ شرہم وی ، وی فرمایل چہ او - بلونکی
بدوی پہ دروازہ دوزخ - او هر چاچہ ددوی خبرہ و منہ
پہ طرف د دوزخ پس غور زوی پہ هند لہ دوزخ ته - عرض می
وکہ یا رسول الله ﷺ مونبہ ته دھنخ خلقوبیاں وکہ چہ خبر نیک
بدوی - وی فرمایل چہ هنفوی پہ خیونب لہ جنسہ نہ وی او چمنب
پہ ژبہ بہ خبری کوی - عرض می وکہ چہ ما و ته خڑھک کوی کہ چری
داسی زمانہ پہ ما - ارشی - وی فرمایل لازم و نیسہ تو لکی
دمبلانا نو او پادشاہ دھنفوی لرو - پس عرض می وکہ کہ چوئے
دھنخ خلقو جماعت او پادشاہ نہ وی - وی فرمایل - پس

۳۲

جلد شه له هنچه خلق تو تو لوفر هو فهه آنکه . یعنی دو نوچی پیچی -
یعنی پیش نکل کن پیگیاه گذران کوی - او پد می حالت کنیش
مرگ در بابند راشی - (دا آخره حصه د جدیث ده)

از حضرت حزیره صحنی است تعالی عنہ روایت است که بحضور حضرت
رسول اکرم صسلی اللہ علیہ وسلم عرض کردم ، که آیا بعد این خبر کدام شرط
خواهد بود ، فرمودند بله ، خاستگاران خواهد بود بر دروازه نمایی
و وزنخ ، کسیکه فرمان برداری شان را کن ، می اندازند اور اور دو نخ
عرض کردم یا رسول الله او صاف او شان را بیان فرمائید بگراما
فرمودند که او شان از جنس ما انده و حرف می زند بزم اینهاست
عرض کردم که پس چه می فرمائید من ، اگر آدمان زمانه بمن ، فرمودند لازم
بکیر جماعت مسلمانان و پادشاه او شان را ، پس اگر بناشد برای شان
جماعت و پادشاه فرمودند که جدا باش ازین طوالف پنهان اگرچه بجانی
بنج نمایی داشت را - یعنی به خانه دن کیا ه صحراء گذران کنی و در بحال
بر تو مرگ بیناید .

ذَرْكَهُ مُخْنَاهُ وَشَتَّلَجَوْهُ لِغَيْرِهِ امْعَاجُ الْفَقِيرِينَ أَنْدَكَهُ

ان المسلمين اذا اجتمعوا على امام وصاروا المؤمنين
خرج عليه طائفة من المؤمنين فان فعلوا ذاك لدعوى
الحق والولاية فقا المحق معنا فهم اهل البغي فعل كل من
يتقوى على القتال ان ينصر امام المسلمين على هؤلاء الخوارج
لأنهم ملعونون علىسان صاحب الشرع صلى الله
عليه وسلم .

پ تحقیق سو مسلمانان هر کله چه جمع شو و په با دشاه
باند او شورو په امن کښ په با دشاه سره پس خارج شوه یو طا
نه مؤمنانو . کچوئے داخروج کړی دوی دپاره ددې
چه داحق او ولايت خمونک ده ، خک چه حق په جا
خمونک یانکے دی پس داخلق با غیان دی . پس کام مردی
په هر سرمی باندی چه طاقت د جنک لوی چې مله ورکړی
پا د شاه د مسلمانانو لئه ، په مقابله د با غیانو باز شمسکه .

۳۴

چه دوی معمت کی شو محی په قبہ دھنا و دل شریعت
صلی اللہ علیہ وسلم .

وقتیکه سبع شدند مسلمانان برپا دشاد اسلام و شدند این فتنه
برپا دشاد نذکور، پس ازان یکت کروه مسلمانان بیرون شدند از اطاعت
پادشاه نذکور پس اگر این کار ایرانی و عوامی حقیقت و پادشاهی کردند باید نه
پس من با غیان اند. پس هر سک طاقت جنگ دارد بر و لازم است
که مدود به پادشاه نذکور را بمقابلة با غیان چرا که با غیان معمت کردند شد
اند بر با ان صاحب شریعت صلی اللہ علیہ وسلم .

هَرَأْذَلِ الْخُفَاهُ أَقْرَبُهُ

حرام است خروج بر سلطان بعد از آنکه مسلمین نبودی مخمن شدند
هر آنکه کفر بواح ازوی دیده شود اگرچنان سلطان ستجمع شرائط نباشد.

جَعَلَتْ شَاهِنَهَ حَجَرَةَ الْبَلَاغَةَ
ان المخلافة اذا العقد مت خلافته ثم سجح آخرها معاشرة

٣٥

حلقتله انلھى - په تحقیق سود چه
 پادشاهی ده پادشاه هر کله چه فائم شو پادشاهی
 دهنه میا پل بخوا راو و نل چه جگمه کوی دپادشاه سره جائز
 دی قتل کول ده هفته بدل سری
 وقت سکر پادشاهی پادشاه منعقد شد پس دیگرے برادر که مناز
 سکنده همراه پادشاه نه کو حلال و جائز بست قتل کردون آن شخص که مناز بینند

قاضی شوکایزد و باللغام و لغای

واما جل بعی على امام من ائمۃ المسلمين بعد اجتماع کلمة لهم
 عليه ودخولهم تحت طاعته سواء كانوا اقلیلاً او كثیراً فهذا
 ثقب مقاتلة بنس القرآن الكريم فما بعثت احداً بهم على الاخرى
 فقاتلو الّي تبعي فلا يخرجك عن كونك باغياً زعمه بانه امام او
 انه اصلح او افضل ولا متابعة ثلة من المسلمين لان النبي صلی الله
 علیه وسالم قد امر بضرب عنق من جاء وامر الناس بمحنة وارد تغیري
 کلمتهم كاثبت ذلك في الصحيحه (انلھى)

۳۶

هرچه یوسفی بغاوت و کمه پریو پادشاه دمسیلانو
 باندپس داتفاق ددوی نه پریادشا هی ده گهباندی او ری خود
 دیونه لازمی یعنی چه داخل شود و یه پر قایق داری از لانه داطبیش
 او فرمان ده گهنه نه پس واجب دی قتلول دارنکه اشنا صولک و
 کده بروی پر موجب آیات کریمه سرع چه داقول خدا تعالی‌ی
 فائز بعثت الایه کچری بغاوت و کمه یوه طائفه به بله باندی پس
 قتل کی همه طائفه لر و چه بغاوت کمی دی، اونه خارج وی
 دره دیاغی کید و نرداگان باطل دده چه زن پادشاه یمه
 یازه اصلح بظیره دندنه یازه بیرلا یقیم وند خارج وی دره د
 بغاوت نه متابعت کول دیوه قول کی دمسیلانا نوده لره شکه
 بنی حسلی الله علیه وسلم امر کمی بدی پر کدن وهلود هغه چاسه
 چه راشی دیار ده تفریق پرها بین دمسیلانا نوکیش پر امر دادشا
 کیش لکه دارنکه ثابت دی پر صحیح حدیث کیش .
 اگر کسی بغاوت کرد بر پادشا هی از پادشاهان سلامانان بعد از
 اتفاق سخن ایشان بر باه شاهی پیشواد داخل شدن شان زیرا اطاعت پادشا

۳۷

بابر است که این مردم کم باشند یا زیاده، پس این واجب نیکند جنگ د
با غیان به نص قرآن کریم فلان بعثت آلای و بیرون نمی کند آن شخص با غیر
از با غیر مشهد این گمان او که من از پادشاه صالح تر و لائق تر هست
و بیرون نمی کند از با غیر شدن اورا اگرچه از سلطانان یک گروه تابع او
شده باشد.

چه میفرمایند علماء دین میین و مفتیان دین

در باب غسل و حنازه با غیان

بتیو و تو بجز

جواب آنکه: و ان قتل البغى او قطع طريق غسل ولا يصل
عليه مختصر قوله غسل للفرق بينه وبين الشهيد وقيل
لا يصل ولا يصل عليه اهانة للشهيدين قوله بغي او قطع طريق يعني
ومن قتل من البغاة او قطاع الطريق فانه لا يصل ولا يصل
عليهم - وقال الشافعى يصل عليهم لأنهم مسلمون قتلوا بالحق
فضاروا كالمجرم - ولننما روى عنى على رضى الله تعالى عنه
انه لم يصلى على البغاة ولو يصل لهم فقتيل لما هم كفار فقال لا وهم

اخواننا لـکـنـهم بـغـوا عـلـيـنـا فـهـذـا اـشـارـةـ الىـ انـ تـرـكـ الغـسلـ
وـالـعـلـوـةـ عـلـيـهـمـ اـهـانـةـ لـهـمـ يـكـونـ زـجـراـ لـهـمـ وـلـفـيـرـهـمـ
وـكـانـ ذـلـكـ لـبـحـضـرـ مـنـ الصـحـابـةـ ضـنـىـ اللـهـ عـنـهـمـ فـلـوـرـيـسـکـرـ
عـلـيـهـ اـحـدـ لـذـلـكـ فـكـانـ اـجـمـاعـاـ كـذـارـقـ الـبـدـائـعـ.

وـذـکـرـ فـیـ الـکـافـیـ هـلـ یـغـسلـ الـبـاغـیـ فـیـهـ رـوـایـتـاـنـ
مـسـخـلـصـ فـوـلـهـ رـوـایـتـاـنـ فـیـ رـوـایـتـهـ غـسـلـ کـلـاـ مـذـلـیـسـ بـتـہـیـدـ
وـفـیـ رـوـایـتـهـ لـاـ یـغـسلـ اـهـانـةـ لـهـ اوـانـیـ.

جـوابـ دـادـهـ:ـ کـهـ چـدـیرـیـ سـرـکـرـیـ شـیـ بـاغـیـ وـبـالـزـرـوـهـنـیـ
غـسـلـ دـوـرـکـرـهـ شـیـ اوـجـنـاـزـهـ پـهـ هـغـهـ دـوـنـکـرـهـ شـیـ دـمـخـصـرـ
پـهـ توـلـ دـمـخـصـرـجـمـاـ وـہـیـدـیـ چـرـغـسـلـ بـاغـیـ لـوـهـ بـارـهـ دـدـکـ
وـرـکـرـهـ شـیـ چـرـشـیـدـ نـدـیـ بـعـضـیـ لـهـ عـلـمـاءـ کـرـامـ وـیـلـیـ دـوـنـهـ کـرـهـ تـسـیـ
دـرـهـ غـسـلـ دـوـرـنـهـ کـرـهـ شـیـ اوـجـنـاـزـهـ دـرـ بـانـدـ دـوـنـهـ کـرـهـ تـسـیـ لـوـجـهـ دـ
بـیـ عـزـیـزـ دـهـقـنـ (ـشـیـ)

تـولـهـ لـاـ بـنـیـ وـقـطـعـ طـرـیـقـ مـطـلـبـ دـهـقـنـ دـادـهـ کـهـ چـدـیرـیـ
لـبـاغـیـاـنـوـاـزـلـهـ لـاـ رـوـهـنـیـ قـتـلـ کـرـهـ شـیـ هـغـوـلـهـ نـهـ دـغـسـلـ

۴۶

در کرده شی او نه دجنازه په هغه و کر، لقی . مکریه قول دامام
 شافیه چه هغه و ای چه باغی لره هم غسل او هم په هغه جنائزه
 و گذا ارسل شنی شکه چه هغه مسلمان دی او مکری شوی دی په
 حق حکم د شرعی سرو په شان د نهان چه په سنتکارون کبن مینتو
 وی .

مکو خمو نکرد لیل دادی چه حضرت علی شیر دخدا
 په باغیان باند نزد غسل او نزد جنائزی حکم فرماید
 دے او نزد خپله کری ده بلکه جنائزه او غسل دوا ده
 منع فرمایلی دی . په دی باب لره هغه چا پنه کره چه
 شه باغیان کافر دے چه هغه ته غسل شسته
 او نه جنائزه . . .

شیر دخدای وی فرمایل چه دوی کافر ندی خمو نکر و مرد
 دے مکر له مو نکر نه بغاوت کری دے او له مو نکر نه باغی
 شهی دے . . .

لرجوا به دشیر دخدای نه معلوم در شوچه غسل او جنائزه

٤٠

په باعیان او قطاع الطريق لر و جردبی عنزت دهفو ے نشته
ولی چه عبرت شی دهاره ده دے او نور خلقون.

په کاب سکاف کیں دامنکار لیکلی دی چه آیا باغیان
لره غسل و رکر که شی یا نه پدی باره مله علمانه دوه مر وايت هر آ
دے په یو یه مر وايت غسل دور کر که شی او په بله مر وايت
دعنسل در منکره شی (مسختلص)

او هضر چاچ غسل والی شکه چه باعی شهید ندی او هضر
کان چ غسل دوی لره نه وائی لوجه دبی عنزت اوا سپک ولی
د باعیان دی . (دافت)

جو ایکه، واگر کشته شد باعی و یاراه زن غسل داده شود ولیکن
غاز جمازه بر و خوانده نشود ॥ مختصر

وقل مختصر که گفته غسل داده شود از جهت فرق میان باعی و شهید است.
و کسی گفته از علا گرام که باعی راغسل نه دہند و نه غاز بر و گذازند از جهت اهانت
با غ " شمن

ولا لبغي او قطع طریق مراد اینست که کسی از باعیان دہندا

۴۱

اگر کشته شود و غسل داده شود و نماز بران ها گذارده شود مگر بقول امام
 شافعی رح که او گفته که هم غسل داده شود و هم نماز برآین ها خوانده شود زیرا
 که مسلمان اند و کشته شده اند بحکم حق شرعی حکم آنها در غسل و نماز مثل حکم سکنا
 شده زناست لیکن دلیل ذهاب امام ابی حیفیه درباره عدم نماز بر بیانات
 و قطاع الطريق آنست که حضرت علی کرم الله و جده نماز بر با غایبها نخواهد و نه
 غسل داده بلکه هر دورا منع فرموده درین باره کسی از و پرسید که آیا
 با غایان کافر اند که نه غسل و نه نماز جائزه دارند.

حضرت علی رضی اسرع عالی عننه در جواب گفت که کافر نیستند
 بلکه برادر های مانند ولیکن بر ما بغاوت نموده اند پس فرموده علی رضی
 تعالی اعذ شاره بایست که ترک غسل و نماز برای شان از جهت اهانت آنها
 تا که زجر در حق با غایان و راه هزنان و عبرت برای دیگران حاصل گردد و
 این حکم از کتاب برجای است.

در کتاب کافی آورده که آیا با غای راغم غسل داده شود و و ان از علماء
 سلف دور دایست آمده در یکی که غسل داده شود و در روایت دیگر که مثل
 داده شود ~~دست~~ تخلص،

٤٢

ما قول کسی که غسل و اوده شو دیجیه تشت که با غنی شهید نمیست و کسی که گفته غسل و اوده
تشود آر جست اه نت با غنی است . (دوانی)
(خاتمه)

پادشاهیت و انعقاد آن

قال الامام الرازی الامام رئاسة عامة في الدين
والدنيا شخص واحد من الاشخاص .

وبلی دی امام رازی رحمه الله تعالیٰ چه پادشاهیت ریاست
عامد هاله پاره دیو سری له فور سرونه پر دین او دنیا کسی
یعنی پادشاهیت ریاست عامد است در دین و دنیا برای یک شخص از

مردم .

وتنعقد الامامة بطرق -

(۱) احدها بيعة اهل الحل والعقد من العلماء والرؤساء
ووجوه الناس الـذـيـنـ تـيسـرـ حـضـورـهـمـ منـ غـيرـ اـشـتـاطـ عـدـ دـوـاقـنـاـ
منـ فـيـ السـائـرـ الـبـلـادـ .

(۲) استخلاف الامام وعهدہ وجلمه الامیر شوری بمنزلة

٢٣

استخلاف الا ان يختلف غير متعين فيشاورون
ويتفقون على احدهم - واذا خلع الامام نفسه كان كوفة -
(٣) الفهر والاستيلاء على

مطلوب دادى چه بادشاهيت قائم کيکي په خواه مو روسه
(١) يوبيعت داهز حل او عقد دا له علماء او له رؤساؤ
او له نور معتبر خلقو چه اساد وی حاضر دل ده هنوه له پاره
دقانم کولود پادشاه - او دپاره دقیام ده پادشاه شرط ندے
مقدار ده تعداد خلقو او ندی شرط اتفاق د نور تو لخلقو
چه په نور و سنه و نوکونهسي يعني ده پاره د اطاعت د هنر او بعثت
ده حاضر نيوکافي دی

(٢) دوم خليفة اولی عهد کول دپادشاه دی یوکس لره
او کچيرے - په نسبت خوسروه ويل چه په دويوكبن یو
پادشاه کړي - پس په مشوره سره په یوکس له هنوه پادشاه
منتخب شئي - و هرجه معزول که پادشاه نفس خپل لره - دا
داشې دی لکه چه مړ شئي يعني حق دپادشاهيت نهندی باشي

٤٤

پانه شوی

(۳) سوم قهر و استیلا، ده چه شرعا پادشاهت

صحیح وے

مطلوبش اینکه پادشاهیت و امامت چند امور متفقند میشود:-

(۱) یکی از این بیعت کردن اهل حل و عقد است از عملاء و رؤسای
وسفید ریشان (یعنی معتبرین) که آسان باشد حاضر شدن شان فی برای
قیام پادشاهیت شرط نیست تعداد مردم و نه اتفاق باقی تمام
مردمان که در شهر ها آند.

(۲) خلیفه ساختن پادشاه است کسی را و لیعهد کردن است
و اگر بینبته چند نفر پادشاه گفت که یکی را از اینان بعد از من پادشاه کنید
پس ملت دران مشوره کرده یکی را تعیین میکنند و اگر پادشاه نفس خود را
خلع کر و خلع او شل مردن اوست

(۳) قهر و استیلا، است که شرعا پادشاهیتش صحیح باشد

لَمَّا مَاتَ هَرَقْتَهُ صُغْرَتِي فَلَكَبْرَتِي

فالکبری استحقاق تصرف عام علی الاجام و تحقیقه فی علم

الكلام اي على الخلق وهو متعلق متصرف لا باستخفاف
 لأن المستحق عليهم طاعة الإمام لا يتصرفه
 والمسلون لابد لهم من امام يقوم بتنفيذ احكامهم
 واقامت حدودهم وسد ثغورهم وتجهيز جيوشهم وخذل صدقائهم
 وقهر المغلبة والتلاصقة وقطع الطريق واقامت الجمع
 ولاعياد وقول الشهادات القائمة على الحقوق وتزويج الصغار
 والصغار الذين لا اوليا لهم وقسمت الغنائم فلذا قدموا
 على دفن صاحب المجزات

(قوله) ووضع سلطنته متغلب - اي من تولي بالقهر والغلبة
 بلا مبايعة اهل الحل والعقد ان استوفي الشروط الامامية
 وفاذان لا يصل فيها ان تكون بالتقليد قال في المسألة
 ويثبت عقد الامامة اما باستخلاف الخليفة اي انه كافى بغير
 رضى الله عنه واما ببيعة جماعة من العلماء او جماعة من اهل الرأي
 والتدبیر وعند الاشعری يكفي الواحد من العلماء المشهورين
 من اولى الرأي بشرط كونه بشهيد شهود لدفع الانكار ان وقع وشرط

٤٦

العتزلة خمسة وذكر بعض الخفيف اشتراط جماعة دون عدد مخصوص
قوله لا ضرورت)

هي دفع الفتنة ولقوله صلى الله عليه وسلم اسمعوا واطيعوا
ولوامر عليكم عبد حبشي .

حكم جنائزه كسانيد بنا وستاذ پادشاه اسلام يكتفى

لا ينسى ولا يصلى عليه ومن قتل من العدل لا يفعل بما يفعل
بالشهيد وحكمه حكم الشهيد كذلك في شرح الطحاوى (الميكى جلد الثانى)
باعي وتهزه وغسل وركوبى شى او نهاد پرسه جنائز ودکاری شهید

وهرثون پسر قتل کري شى له جانبه داھل عدل نه له هغره سره ده غر
كار وکاري شى چه له شهيد سره کولي شى - او حکم ده غر حکم ده شهید د

باعي را - نه غسل داده شود - ونه بر و نماز جنائز خوانده شود و سيده
کشته شد از جانبيه اهل عدل به او معامله شهيد کرده شود - و حکم او حکم شهید

(التبیین) هر دو ترجمہ بالحاصل شده وتوضیح ترجمہ احادیث شریفه از
شرح آنها شده اجاتا باللغة فضل ربی پکھروی عضی عنہ

الجواب صحیح

مولوی امیر الدین سالار زانی باجور مولوی سید محمد امیر خان پاچا موند علاقه خر کل باجور
 مولوی محمد عظیم خان ساکن سد ریاست دیر مولوی محمد بیک خان سروفت صحیح توجہ
 قاضی محمد حسن خان ساکن شیخخان امیج محل صوات علاقه دیر مولوی سید محمد خان ساکن خال علاقه دیر
 مولوی نور محمد ساکن با به چارنگ سید عزیز الحمد صاحبزاده دانش کول مولوی محمد امیر ساکن
 چارنگ ساکن، مولوی فضل خیر ساکن خال ملا بهرام خان ساکن علاقه دیر ملا غلام سلطان ساکن دیر
 پاچا محمد دین خان علاقه سالار زانی محمد شریعت خان آخندزاده ساکن دوده ملا عبد القادر
 خان و مفتاح الدین ساکنین باجور سید علی خان دستخط قاضی عبدالودود ساکن دلنجوز
 ملا صاحب زاده یان ناوه‌گی مولوی صاحب سلامت خان بازده مولوی عصام الدین ناوه‌گی
 صاحبزاده فضل آنچی هنگی چارنگ سهر برقدم ملا صاحب ملا سید احمد نانوگی دستخط میرزا
 با به ڈانگت امیر چارنگ فضل واحد صاحبزاده سید بهرام با به ملا عبد الحکیم نانو
 محمد صدیق خان سیاه نانوگی گل با دشاد خان سوڑکی موسی خان سوڑکی ملا عبد الکریم
 خان چار مولوی صاحب خرکنی صاحبزاده جعده گل خان وند محمد دین پادشاه
 ساکن باجور حافظ جی صاحب دوده حافظ جی محمد شریعت خان دوده یا کر ملا جهند
 ملا خان آخندزاده غنم شاه هر طانور علم ملا طوطی مجهن ملا حبیب الله خان ساکن شیخ مایا

تولوی عبد الغفور شیخ بابا تعداد اللہ خان شیخ بابا کلارکیم اللہ خان شیخ بابا
 گهرزین اللہ خان شیخ بابا تولوی مودود شیخ بابا ملا عبد الحافظ اخیری مہمند مکافار
 مہمند ملا عبد الرحیم مہمند حافظی رحمت اللہ خان ماموند باجور گھر مولوی غلام
 احمد ساکن علنگار شنوار مہمند ملا جیب الرسوانی مہمند تولوی خانوی مہمند
 ملا عبد الحافظ خان مہمند ملا حیانور شنوار مہمند صاحب حق عبد الغفور شنوار

مہمند سیاہ مسعود علینگار . مولوی فضل محمود خان سرحدی
 قاضی عبد السلام ساکن ہاشم چار منگ قاضی شمس الحق خان ساکن متہ شا
 قوم باہر فره باجور خطیب سید جاہب حضرت حاجی صاحب ترکانزی مولوی
 محمد ایوب خان صاحب غازی آباد قاضی جان محمد خان خلوزو بالاہ مامونہ
 باجور تولوی محمد بشیر خان چرکند مولوی محمد نیروز خان قاضی حلیل الرحمن
 خان صاحب ناوہ گی قاضی صاحب مکانہ قاری غلام صدیق سیاہ مسعود
 خان جاہب مولویے محمد ایوب ساکن باہرہ - جاہب محترم و مکرم
 محمد يوسف المہروفت بہگل صاحب
 وغیرہم علماء رسحدات آزاد و بوجہ طوالت دیگر اسما رکرامی شان نوشته نشد

A handwritten mathematical calculation on aged, yellowed paper. The top part shows the division of 891 by 15:

$$\begin{array}{r} 891 \\ \times 15 \\ \hline 45 \end{array}$$

The bottom part shows the multiplication of 15 by 155:

$$\begin{array}{r} 15 \\ \times 155 \\ \hline 75 \end{array}$$

